

Tematsko poglavlje *Historiografija* započinje radom Stanka Andrića pod naslovom "Dubok i oštar izazov" (ili još jedanput o historiografskoj aktivnosti Ivana Balte) [513–522] u kojem autor daje kritički osvrt na znanstveni rad osječkog povjesničara Ivana Balte u povodu imenovanja u nacionalno Matično povjerenstvo za područje humanističkih znanosti. Drugi rad ovog tematskog poglavlja rad je Mirjane Gross, *Njemačka socijalna povijest 1949.–1990.* (523–538), predstavlja knjigu *Deutsche Gesellschaftsgeschichte, 5. Band: Bundesrepublik und DDR 1949.–1990.* Hansa-Ulricha Wehlera, peti svezak djela koje obuhvaća oko 300 godina njemačke socijalne povijesti (od oko 1700. do 1990.). Sljedeći članak, *Okrugli stol "Historijska znanost prije i poslije postmoderne"*, *Filozofski fakultet u Zagrebu, 20. studeni 2009.*, izvještaj je Branimira Jankovića o okruglom stolu s temom susreta historije i postmodernizma u kojem nas autor upoznaje sa sudionicima okupljanja i njihovim izlaganjima. Posljednji članak tog poglavlja *Jubilarna knjiga u jedinstvenoj biblioteci* (549–556), djelo Marka Trogrlića i Josipa Vrandečića, posvećen je predstavljanju knjige istaknutog hrvatskog povjesničara Tomislava Raukara, *Studije o Dalmaciji u srednjem vijeku*, koja izlazi pod jubilarним brojem 150 *Biblioteke znanstvenih dijela* u izdanju Književnog kruga, čime se obilježava više od tri desetljeća ove nakladničke serije.

Konačno, i na kraju drugog broja Zbornika nalaze se ocjene i prikazi novih izdanja s područja povijesne znanosti i izvještaji sa znanstvenih skupova koje ovdje donosim: *Europske tributarne države Osmanskog Carstva u 16. i 17. stoljeću u komparativnoj perspektivi* (Dubrovnik, 21.–23. svibnja 2009.), IV. Istarski povijesni biennale, *Filii, filiae...: položaj i uloga djece na jadranskom prostoru* (Poreč, 21.–23. svibnja 2009.), *Logori, zatvori i prisilni rad u Hrvatskoj/Jugoslaviji 1941.–1945., 1945.–1951.* (Zagreb, 12. svibnja 2009.), *Disidentstvo u suvremenoj povijesti* (Zagreb, 19. studenoga 2009.). Ovaj broj Historijskog zbornika, nažalost, sadrži i nekrolog za Narcisu Lengel-Krizman (674–675), koja je dala velik doprinos istraživanju povijesti Zagreba i stradanju ljudi u Drugom svjetskom ratu.

I ovaj broj Historijskog zbornika nastavlja dugogodišnju tradiciju jednog povijesnog časopisa, a vremenski period na koji se odnosi jest od ranog srednjeg vijeka pa sve do 20. stoljeća. Teme koje se obrađuju bave se političko-društvenom povijesti, a potrebno je istaknuti i njihov doprinos historiografiji koja se očituje iz njihove posebne rubrike. U svakom slučaju, i ovo godišnje Historijskog zbornika pokazuje da se časopis s pravom smatra jednim od vodećih časopisa hrvatske historiografije.

Ivan Šutić

Croatica Christiana periodica. Časopis Instituta za crkvenu povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, god. 33, br. 63 (248 str.) – 64 (218 str.), Zagreb 2009.

U izdanju Instituta za crkvenu povijest Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta u Zagrebu izašli su 63. i 64. broj 33. godišta časopisa *Croatica christiana periodica*. Ovogodišnji brojevi donose ukupno 17 članaka i rasprava crkveno-povijesne tematike te više prikaza.

Prvi prilog *Svjedočanstvo Notkerove zbirke "Liber Ymnorum" iz Hrvatske: sekvencijar najstarijeg pulskog misala (HR-ŠIBF) iz 11. stoljeća. Paleografska i repertoarna analiza* (1–42) napisala je Hana Breko Kustura. Rad je repertoarno-povijesna, paleografska, neumatska i melodijska analiza prvog dijela nepotpunog, najstarijeg sekvencijara bavarske provenijencije koji se čuva u samostanu franjevac konventualaca u Šibeniku. Autorica, na temelju istraživanja, smješta

repertoar sekvencijara u grupu istočnofranačkih sekvencijara bavorskog (regensburškog) područja te ističe njegovu važnost kao najstarijeg svjedočanstva Notkerove zbirke *Liber ymnorum* na hrvatskim prostorima i kao najstarijeg do danas poznatog sekvencijara cjelokupnog Akvilejskog patrijarhata.

Zaneta Sambunjak u radu *Duhovna potraga za Petrom Hektorovićem* (43-64) dokazuje analizom simbola i tema te na temelju motiva iz gralskih romana kako je *Ribanje i ribarsko prigo-varanje* Petra Hektorovića viteški roman o potrazi za gralom. Komparacijom Hektorovićeve djela s *Parzivalom* Wolframa von Eschenbacha autorica zaključuje kako su se oba putovanja pretvorila u potragu za vrlinom kako bi sukladno primjeru srednjovjekovnih mistika ostvarili svoju božansku prirodu.

Na osnovi izvorne građe iz Državnog arhiva u Mlecima i Arhiva Bratovštine sv. Jurja i Tripuna (oporučni spisi), Lovorka Čoralčić piše rad *Hrvatski iseljenici u Mlecima i Scuola grande S. Rocco* (65-76). Autorica istražuje veze hrvatskih iseljenika u Mlecima s Bratovštinom *San Rocco*, koja je bila jedna od najuglednijih i imovinski najbogatijih mletačkih bratovština.

Suzbijanje reformacije što je provodila habsburška vlast u austrijskoj Istri obrađuje Maja Čutić Gorup na temelju analize Dekreta nadvojvode Ferdinanda (1599.) u članku pod naslovom *Dekret nadvojvode Ferdinanda iz 1599. o izgonu protestanata* (77-85).

Uloga zagrebačkih biskupa u obnovi i izgradnji na području zagrebačke biskupije s posebnim naglaskom na angažman biskupa Jurja Branjuga u izgradnji župne crkve u Pokupskom tema je koju obrađuje Dubravka Botica u radu *Naručiteljska djelatnost Jurja Branjuga, "biskupa graditelja": gradnja i opremanje župne crkve sv. Ladislava u Pokupskom kao odraz kulturnih i političkih ideja kraja 17. i prve polovine 18. st. u Zagrebu* (87-108).

Dragan Damjanović piše o doprinosu Hermana Bolléa završnim radovima na izgradnji đakovačke katedrale te o okolnostima njegova osamostaljenja od F. Schmidta i preseljenju u Zagreb u radu *Herman Bollé – izgradnja i opremanje katedrale u Đakovu (1876.–1884.)* (109-127).

Dina Ožić Bašić u radu pod naslovom *Obnova franjevačkog samostana sv. Križa u Živogošću u XIX. i početkom XX. stoljeća* (129-148) prati obnovu i dogradnju samostana sv. Križa u Živogošću u duhu romantičkog historicizma koju je izveo majstor Vicko Barić.

Ivan Merz, suutemeljitelj i idejni vođa hrvatskog orlovstva (149-184) naslov je rada Zdravka Matića u kojem autor rasvjetljuje ulogu blaženog Ivana Merza u hrvatskom orlovstvu.

Koristeći se informacijama objavljenim u hrvatskom tisku, Franko Mirošević u članku *Sukob Vatikana i fašizma 1931. prikazan u hrvatskom tisku* (185-210) nastoji dati širu sliku o sukobu Svete Stolice i talijanske vlade uzrokovanog napadom fašističkog tiska na organizacije katoličke omladine.

Prvi rad drugog broja *Croatice christiane periodice* iz 2009. godine potpisuje Lovorka Čoralčić, *Na putu u Svetu Zemlju – hodočašća u Jeruzalem (tragom nekoliko oporuka hrvatskih iseljenika u Mlecima, XV.–XVI. st.)* (1-7). Autorica je, koristeći četirima konkretnim primjerima (jedan hodočasnik koji osobno putuje i tri zamjenska hodočasnika) iz oporučnih spisa, sažeto obradila hodočašća hrvatskih iseljenika iz Mletaka u Jeruzalem.

Zrinka Novak u svom radu *Crkvene prilike u Rapskoj biskupiji u XVI. stoljeću* (9-31) razlaže crkvene i društvene prilike na Rabu u 16. stoljeću te donosi zaključak o tome kako je došlo do duhovne obnove u skladu s odredbama Tridentskog koncila unatoč demografskoj depopulaciji, gospodarskoj stagnaciji i ratnim okolnostima.

Iva Mandušić u članku *Ugarski povjesničar Nikola (Miklós) Istvánffy (1538.–1615.) i njegovo djelo Historiarum de rebus Ungaricis u hrvatskoj historiografiji* (33-67) analizira život tog znamenitog povjesničara ukazujući na nedovoljnu istraženost hrvatske sastavnice njegova djela, analizira i njegov prikaz hrvatskog društva na primjeru opisa Zagrebačke biskupije.

Problematikom obnove, izgradnje i proširenja sakralnih objekata na području Dalmatinske zagore u 19. stoljeću bavi se Stanko Piplović u radu *Crkve u Dalmatinskoj zagori iz XIX. stoljeća* (69-92).

O jeziku i stilu spisateljskog djela fra Antuna Kneževića (93-105) rad je Šimuna Muse i Zdenke Leženić u kojem autori donose jezično-stilske značajke djela fra Antuna Kneževića.

Vlasta Švoger u radu *Skica za portret Adolfa Vebera Tkalčevića (u povodu sto dvadesete obljetnice smrti)* (107-136) piše o jezikoslovnoj i književnoj djelatnosti zagrebačkog kanonika Adolfa Tkalčevića, a posebno je težište u prilogu usmjereno na njegovu publicističku, pedagošku i političku aktivnost.

Marko Medved u svom prilogu *Nastanak Riječke biskupije 1925. godine* (137-156) prati političke okolnosti nastanka Riječke biskupije u kontekstu interesa rimske vlade za samostalnom talijanskom dijacezom i stvaranje biskupijskih struktura u kontekstu približavanja Mussolinijeve vlade Crkvi.

Posljednji je rad potpisala Irina Ognjanova, a nosi naslov *Religion and Church in the Ustaša Ideology (1941–1945)* (157-190). Autorica objašnjava usku povezanost vjerske politike ustaša s nacionalističkim i političkim ciljevima koja se posebno ističe usporedbom odnosa ustaša prema pravoslavnoj, odnosno muslimanskoj vjeri.

Oba su broja zaključena rubrikom *Prikazi i recenzije* koja u šezdeset trećem, isto kao i u šezdeset četvrtom, broju sadrži 12 prikaza i recenzija publikacija s područja historiografije.

Ana Biočić

Scrinia Slavonica. Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest, sv. 9, Slavonski Brod 2009., 659 str.

Scrinia Slavonica godišnji je časopis Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest u Slavonskom Brodu. Počeo je izlaziti 2001. godine, a glavni joj je urednik Stanko Andrić. U njemu se objavljuju radovi vezani uz povijest Slavonije, Srijema i Baranje, koji se potom tematski grupiraju u nekoj od rubrika. Osim toga, uvijek se navode i neki metodološki pristupi, pa svaki broj sadrži i veći tematski dio posvećen tome pitanju. U tome kontekstu često prevode i članke sa stranih jezika, posebice mađarskog, ali i drugih bliskih slavonskom području zbog bolje povezanosti među historiografijama različitih govornih područja no istih istraživačkih tema, čime su inicijalna postavka i cilj uredništva *Scrinije* automatski potvrđeni.

I ovaj broj podijeljen je na nekoliko tematskih cjelina. Prva grupa članaka u rubrici *Srednji vijek* sadrži dva članka. Prvi članak nosi naslov *Avari, južna Panonija i pad Sirmija* (7-56), a napisao ga je Hrvoje Gračanin. U njemu autor daje pregled avarskih osvajanja u južnoj Panoniji posvećujući više pažnje padu Sirmija koji je okončan 582. godine. Taj je događaj imao velikog odjeka u onovremenim izvorima s obzirom na to da je Sirmij bio važna obrambena točka Istočnog Rimskog Carstva. U prilog istraživanju širenja avarskog područja na područje južne Panonije daje pregled arheoloških lokaliteta sve do uništenja avarskog snage franačkim